

Ewelina Popiół

Gospodarowanie odpadami komunalnymi jako zadanie gminy. Wybrane zagadnienia

Streszczenie

Celem artykułu jest wyodrębnienie i analiza zadań gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Postawione zostaną pytania o zakres i sposoby realizacji wskazanych zadań przez gminę. Ponadto zdefiniowane zostanie pojęcie odpadów komunalnych, a także przedstawiona zostanie ich klasyfikacja. Pozwoli to na sformułowanie wniosków na temat regulacji prawnych wyznaczających zadania gminy we wskazanym obszarze. W publikacji zostanie zastosowana metoda dogmatyczna.

1. Wstęp

Realizacja zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi przez gminę powoduje liczne wyzwania, którym gmina musi podołać, i obejmuje szereg aspektów technicznych i organizacyjnych¹. Problematyka gospodarowania odpadami komunalnymi stanowi przedmiot zainteresowania nie tylko nauki prawa, ale również nauk przyrodniczych, ochrony środowiska, nauk technicznych. Aby uzmysłwić skalę problemu związanego odpadami, którymi gospodarują gminy, warto sięgnąć do statystyk. Ilość odpadów komunalnych w Polsce wzrosła z 285 kg na osobę w 1995 r. do 346 kg na osobę w 2020 r.² Wynik ten sprawia, że co prawda Polska znajduje się znacznie poniżej europejskiej średniej, która w 2020 r. wynosiła 505 kg na osobę, jednak z całą pewnością widoczna jest tendencja wzrostowa. Jeżeli chodzi o dane z innych krajów europejskich, to w 2020 r. najwięcej kilogramów odpadów na osobę wyprodukowano w Danii (845 kg), Luksemburgu (790 kg) i Norwegii (726 kg)³.

¹ W. Wąsowicz, S. Famielec, M. Chełkowski, *Gospodarka odpadami komunalnymi we współczesnych miastach*, Kraków 2018, s. 18 i n. Szerzej: M. Górski, *Usuwanie odpadów*, Warszawa 2021.

² Eurostat, *Generation of municipal waste per capita*, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_pc031/default/table?lang=en [dostęp: 17.03.2022].

³ Eurostat, *Municipal waste generation up to 505 kg per person*, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20220214-1> [dostęp: 30.11.2022].

Kraje te jednocześnie uznawane są za miejsca, w których ludziom żyje się najlepiej na świecie, co potwierdza Światowy Raport Szczęśliwości (ang. *World Happiness Report*) Organizacji Narodów Zjednoczonych. Zgodnie z rankingiem za lata 2018-2020 kraje, w których wytworzono najwięcej odpadów na osobę znalazły się w dziesiątce najszczęśliwszych krajów (Dania - 2 miejsce, Luksemburg - 4 miejsce, Norwegia - 8 miejsce)⁴. Szeroko pojęty dobrobyt społeczeństwa idzie więc niejako w parze z dużą ilością wytwarzanych odpadów, co skutkuje tym, że ich ilość będzie sukcesywnie rosła na całym świecie.

Jeżeli chodzi o Polskę, to dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w 2021 r. zebrano 358 kg na osobę, co stanowi wzrost o 16 kg w porównaniu do 2020 r.⁵ W analizowanym okresie w gminach województw zachodnich wytwarzanych było znacznie więcej odpadów komunalnych na mieszkańca niż w gminach znajdujących się we wschodniej części Polski. Najwyższy wskaźnik ilości wytworzonych odpadów na mieszkańca odnotowano wówczas w województwie dolnośląskim (400 kg), natomiast najniższy w województwie podkarpackim (236 kg). Różnice te można wiązać z odmiennymi wzorcami konsumpcji występującymi obu województwach⁶.

Równie istotnym wyzwaniem dla gmin są rosnące koszty utrzymania systemu gospodarowania odpadami. Dotyczy to nie tylko gmin, które muszą dopłacać znaczne kwoty do funkcjonowania systemu, ale i ich mieszkańców, dla których podwyżki związane z gospodarką odpadami komunalnymi są szczególnie uciążliwe⁷.

Kolejną kwestią, na którą należy zwrócić uwagę, jest wzrost ilości odpadów komunalnych na terenie gmin na skutek napływu na terytorium Polski obywateli Ukrainy, którzy uciekli ze swojego kraju w związku z agresją rosyjską na ich państwo. Jak wynika ze statystyk Straży Granicznej w okresie od stycznia do września 2022 r. z terytorium Ukrainy wjechało do Polski 7 426 874 osób⁸. Bez wątplenia tak nagły przyrost ludności w kraju niejako naturalnie wiąże się ze wzrostem liczby odpadów, które są produkowane przez ludzi. Ustawodawca nie uregulował jednak kwestii ewentualnych zwolnień z opłat za odpady

⁴ *World Happiness Report 2021*, <https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2021/WHR+21.pdf> [dostęp: 29.11.2022].

⁵ Zob. *Ochrona środowiska w 2021*, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5484/12/4/1/ochrona_srodowiska_w_2021_r.pdf [dostęp: 25.11.2022].

⁶ *Ibidem*, s. 156.

⁷ Zob. *Opłaty za śmieci znowu idą w górę. Podwyżki nawet o 40 procent*, <https://www.portalsamorzadowy.pl/gospodarka-komunalna/oplaty-za-smieci-znowu-ida-w-gore-podwyzki-nawet-o-40-procent,410327.html> [dostęp: 25.11.2022].

⁸ Zob. *Informacja statystyczna za okres styczeń - wrzesień 2022 r.*, s. 2, <https://strazgraniczna.pl/download/1/29982/Informacja%20statystyczna%20za%20okres%20styczen-wrzesien2022r.pdf> [dostęp: 25.11.2022].

ani nie odniósł się do tej problematyki w treści przepisów ustawy z 12.03.2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa⁹. Gminy celem uporządkowania kwestii związanych z gospodarką odpadami komunalnymi w zaistniałej sytuacji podejmowały różnorodne działania, np. przypominały swoim mieszkańcom, że przyjęcie osób z Ukrainy wiąże się z koniecznością zaktualizowania tzw. deklaracji śmieciowej. Niektóre gminy zdecydowały o możliwości częściowego umorzenia zaległej opłaty śmieciowej na rzecz osób, które przyjęły osoby przybyłe z Ukrainy po wybuchu wojny¹⁰.

2. Pojęcie i klasyfikacja odpadów komunalnych

Aby wyjaśnić definicję odpadów komunalnych, należy przybliżyć pojęcie odpadów, o którym mowa w art. 3 pkt 1 „dyrektywy odpadowej”¹¹. Przepis ten stanowi, że odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć, lub do których pozbycia się został zobowiązany. Tożsamą definicję odpadów przyjęto w treści art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy z 14.12.2002 r. o odpadach¹². Pozostaje ona istotna z punktu widzenia gospodarowania odpadami komunalnymi przez gminę¹³.

W literaturze formułowane są różne definicje odpadów, przy czym różnią się one w zależności od dyscypliny naukowej, którą reprezentuje autor definicji. Spotkać można na przykład klasyfikację odpadów według kryterium surowcowego, toksyczności, stanu skupienia czy stopnia zagrożenia dla środowiska¹⁴. W prawie występuje zaś klasyfikacja odpadów w oparciu o źródła ich pochodzenia (odpady komunalne, przemysłowe, medyczne i weterynaryjne) oraz skład i charakter odpadów (odpady niebezpieczne, obojętne, biodegradowalne)¹⁵. Do klasyfikacji odpadów w prawie krajowym nawiązują § 2 rozporządzenia Ministra Klimatu z 2.01.2020 r. w sprawie katalogu odpadów¹⁶,

⁹ Ustawa z 12.03.2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. poz. 583 ze zm.).

¹⁰ R. Horbaczewski, *RIO: Można częściowo umorzyć opłatę za śmieci tym, którzy kwaterują uchodźców*, <https://www.prawo.pl/samorzad/umorzenie-oplaty-za-smieci-za-uchodzcow-z-ukrainy,515572.html> [dostęp: 25.11.2022].

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 19.11.2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz.Urz. UE L.2008.312.3).

¹² Ustawa z 14.12.2002 r. o odpadach (Dz.U. z 2022 r., poz. 699 ze zm.), dalej jako „u.o.o.”

¹³ A. Albin, *Gmina w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi*, Wrocław 2018, s. 59.

¹⁴ Cz. Rosik-Dulewska, *Podstawy gospodarki odpadami*, Warszawa 2015, s. 30.

¹⁵ E. Zębek, *Gospodarowanie odpadami na tle regulacji prawno-administracyjnych* [w:] *Prawo i ochrona środowiska – prawne, ekonomiczne i techniczne aspekty ochrony środowiska naturalnego*, U. Szymańska, E. Zębek, Olsztyn 2010, s. 79.

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Klimatu z 2.01.2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. poz. 10).

zgodnie z którym odpady dzielą się na grupy, podgrupy i rodzaje ze wskazaniem odpadów niebezpiecznych.

Klasyfikacja odpadów w oparciu o źródła ich pochodzenia pozwala na wyróżnienie odpadów komunalnych, którymi zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 7 u.o o. są to odpady powstające w gospodarstwach domowych oraz odpady pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter i skład są podobne do odpadów z gospodarstw domowych, w szczególności niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne i odpady selektywnie zebrane. Zwrócić należy uwagę, że NSA w wyroku z 7.06.2022 r., III OSK 5127/21, wskazał, że: „Odpady pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter i skład są podobne do odpadów z gospodarstw domowych, o których stanowi art. 3 ust. 1 pkt 7 u.o.o., to nie odpady, które powstały np. w ramach działalności przemysłowej i są podobne do powstałych w gospodarstwie domowym.”¹⁷. Za „innych wytwórców odpadów” uznać można podmioty prowadzące drobną działalność usługową np. księgową, doradczą, prawną lub inną biurową, fryzjerską, krawiecką, kosmetyczną (o ile nie wytwarzają odpadów medycznych czy niebezpiecznych)¹⁸. Innym przykładem odpadów komunalnych niepowstających w gospodarstwach domowych, ale podobnych ze względu na swój charakter lub skład są odpady z koszy ulicznych¹⁹.

3. Podstawy prawne gospodarowania odpadami komunalnymi przez gminę

Odpady są nieodłącznym elementem istnienia każdego człowieka, a to powoduje, że niezbędne staje się uregulowanie spraw związanych z ich wytwarzaniem i gospodarowaniem²⁰. Obecnie nie sposób rozważyć kwestii prawnych w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi przez gminę bez uwzględnienia prawodawstwa unijnego. Za podstawę do wprowadzania szczegółowych regulacji dotyczących gospodarowania odpadami, wynikającą z prawa pierwotnego UE, uznaje się regulacje zawarte w art. 100 i 235 Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą

¹⁷ Wyrok NSA z 7.06.2022 r., III OSK 5127/21, LEX nr 3352756.

¹⁸ Objasnienia prawne Ministra Klimatu wydane na wniosek Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, na podstawie art. 33 ustawy z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców, dotyczące stosowania przepisów art. 50 ustawy z 14.12.2012 r. ustawy o odpadach w zakresie obowiązku uzyskania wpisu w Rejestrze-BDO przez wytwórców odpadów będących mikroprzedsiębiorcami, małymi lub średnimi przedsiębiorcami, <https://rzecznikmsp.gov.pl/objasnienia-prawne-w-sprawie-bdo/> [dostęp: 30.11.2022].

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ E. Całka *Zasada pierwszeństwa w prawie Unii Europejskiej. Wybrane problemy*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2016, nr 1, s. 48

(obecnie są to odpowiednio: art. 94 i 308 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej²¹)²². Kolejne regulacje dotyczące środowiska umieszczone zostały m.in. w Traktacie o Unii Europejskiej²³, w którego treści ochrona środowiska została uznana za jeden z podstawowych celów stojących do realizacji przed Unią Europejską²⁴. Jednak to unijne prawo wtórne, a zwłaszcza dyrektywy, są najbardziej istotne w kontekście unijnych regulacji w zakresie gospodarowania odpadami. Pierwsze regulacje prawa wtórnego odnoszące się do tej problematyki wprowadzono w 1975 r., gdy przyjęto Dyrektywę Rady w sprawie odpadów²⁵. Obecnie obowiązuje Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 19.11.2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy²⁶, która m.in. zastąpiła dotychczas obowiązującą dyrektywę 2006/12/WE w sprawie odpadów. Dyrektywa określa w swojej treści podstawowe założenia i definicje związane z gospodarką odpadami w UE. Stanowi, kiedy odpad traci status odpadu i staje się surowcem wykorzystywanym w procesie recyklingu. Reguluje również zasady gospodarki odpadami. Do pozostałych dyrektyw istotnych z punktu widzenia gospodarowania odpadami komunalnymi należą przykładowo Dyrektywa Rady z 26.04.1999 r. w sprawie składowania odpadów²⁷ oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.11.2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola)²⁸. Istotną rolę pełni też Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z 5.06.2019 r. w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko (tzw. „dyrektywa plastikowa”)²⁹. W swojej treści reguluje m.in. wprowadzenie zakazu używania przedmiotów jednorazowego użytku zrobionych z plastiku (tj. sztućców, talerzy, słomek, mieszadełek do napojów itp.).

Warto w tym miejscu wskazać, że Komisja Europejska przyjęła strategię o nazwie „6 priorytetów Komisji Europejskiej” na lata 2019-2024, wśród których znajduje się plan działania „Europejski Zielony Ład”. Jej podstawowym założeniem jest osiągnięcie neutralności

²¹ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.).

²² A. Wasilewski, *Podstawowe zasady gospodarki odpadami*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2008, nr 8, s. 4-13.

²³ Traktat o Unii Europejskiej z 1992 r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 ze zm.).

²⁴ J. Sobczak, *Standardy unijne gospodarki odpadami*, [w:] *Zadania jednostek samorządu terytorialnego z zakresu ochrony środowiska. Wybrane zagadnienia*, red. H. Izdebski, E. Mreńca, P. Zientarski, Warszawa 2020, s. 73.

²⁵ Dyrektywa Rady z 15.07.1975 r. w sprawie odpadów (Dz. Urz. UE L.1975.194.39).

²⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 19.11.2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. Urz. UE L.2008.312.3).

²⁷ Dyrektywa Rady z 26.04.1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. UE L.1999.182.1).

²⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.11.2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (Dz. Urz. UE L.2010.334.17).

²⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z 5.06.2019 r. w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko (Dz. Urz. UE L.2019.155.1).

klimatycznej do 2050 r. Aby tego dokonać, niezbędne będzie wprowadzenie zmian m.in. w przemyśle, rolnictwie, transporcie czy ochronie środowiska³⁰.

Analizę prawa krajowego w zakresie gospodarowania odpadami wypada natomiast rozpocząć od Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r.³¹, która do problematyki ochrony środowiska odwołuje się w art. 5, stanowiącym, że: „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju³². W przepisie tym nie wyjaśniono, co oznacza zasada zrównoważonego rozwoju, którą powinni kierować się rządzący. Warto więc zaznaczyć, że w prawie międzynarodowym zasada ta oznacza przede wszystkim, że ingerencja w środowisko powinna być jak najmniejsza, a korzyści społeczne płynące z tej ingerencji powinny przeważać nad szkodami³³. Konstytucja w art. 74 wskazuje na obowiązki władz publicznych w zakresie ochrony środowiska, prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom, jak też wspierania działań obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska³⁴. Z kolei art. 86 Konstytucji stanowi, że każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. „Dbałość” o stan środowiska może być rozumiana w dwóch aspektach: jako nakaz przeciwstawiania się czynieniu szkód w środowisku i negatywnym i jako zakaz czynienia szkód środowisku³⁵. Za szkodę czynioną środowisku uznaje się wytwarzanie odpadów, co powoduje, że podmioty je wytwarzające powinny dążyć do ograniczenia ich ilości oraz prawidłowego zagospodarowania³⁶.

Kolejno należy wskazać na ustawy bezpośrednio odnoszące się do tematyki odpadów³⁷. Za najbardziej istotne należy uznać ustawę z 27.04.2001 r. – Prawo ochrony środowiska³⁸ i u.o.o. W. Radecki słusznie wskazuje, że p.o.ś. stanowi podstawę systemową dla gospodarowania odpadami, a w postępowaniu z nimi powinno się stosować definicje i zasady ogólne prawa ochrony środowiska. Ponadto, tak istotne środki prawne dotyczące

³⁰ Komunikat Komisji z 11.12.2019 r., *Europejski Zielony Ład* (COM(2019) 640).

³¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

³² M. Florczak-Wątor, *Komentarz do art. 5 [w:] Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, Legalis.

³³ P. Tuleja, *Komentarz do art. 5 [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019, LEX/el.

³⁴ M. Florczak-Wątor, *Komentarz do art. 74 [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019, LEX/el.

³⁵ K. Działocha, A. Łukaszczyk, *Komentarz do art. 86 [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, LEX/el.

³⁶ J. S. Kierzkowska, *System przepisów o odpadach [w:] Prawo ochrony środowiska*, red. M. Górski, Warszawa 2021, s. 403.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ Ustawa z 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1973 ze zm.), dalej: p.o.ś.

postępowania z odpadami jak opłaty, opłaty podwyższone, administracyjne kary pieniężne, zostały uregulowane nie w ustawie o odpadach, lecz właśnie w p.o.ś.³⁹ Ustawa o odpadach stanowi natomiast „esencję” regulacji prawnej w zakresie gospodarowania odpadami, ponieważ transponuje wymagania prawa Unii Europejskiej zawarte Dyrektywie 2006/12/WE ramowej w sprawie odpadów oraz szeregu innych dyrektyw (w całości lub w części) dotyczących gospodarki odpadami na grunt prawa polskiego. Ustawa o odpadach składa się z 11 działów, w których treści ustanowiono m.in. ogólne i szczególne zasady gospodarki odpadami, uprawnienia wymagane do gospodarowania odpadami, kwestie ich ewidencji czy wymagania dotyczące prowadzenia procesów ich przetwarzania. Ustawa zawiera podstawowe definicje związane z odpadami i ich klasyfikację⁴⁰.

Równie ważna pozostaje ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym⁴¹. W art. 7 ust. 1 pkt 3 stanowi ona, że gospodarowanie odpadami komunalnymi należy do zadań własnych gminy. Warto przypomnieć, że nie od zawsze gminy były podmiotami odpowiedzialnymi za gospodarowanie odpadami, ponieważ przed tzw. „rewolucją śmieciową”, która miała miejsce w 2013 r., odpady były odbierane z nieruchomości na podstawie indywidualnych umów zawieranych pomiędzy właścicielem nieruchomości, a przedsiębiorcą odbierającym śmieci. Gminy stały się odpowiedzialne za gospodarowanie odpadami dopiero w wyniku nowelizacji ustawy 13.06.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴², która weszła w życie 1.01.2012 r.

4. Zadania gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi

Przejdźcie do analizy zadań gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, wymaga udzielenia odpowiedzi o ich charakter prawny. Przepis art. 7 ust. 1 u.s.g. stanowi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy, a zadania te w szczególności obejmują m.in. sprawy unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Ustawy zwykle wprowadzają dychotomiczny podział zadań własnych na obowiązkowe i dobrowolne, przy czym jedynie w odniesieniu do gminy podział ten występuje wprost w art. 7 ust. 2 u.s.g. Ponadto gminy mogą wykonywać zadania zleczone z zakresu administracji rządowej, jeśli jest

³⁹ W. Radecki, *Ustawa o odpadach. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 53-54.

⁴⁰ J. Boć, K. Nowacki, E. Samborska-Boć, *Ochrona środowiska*, Wrocław 2008, s. 278.

⁴¹ Ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.), dalej: u.s.g.

⁴² Ustawa z 13.09.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2022 r., poz. 1297), dalej: u.c.p.g.

to uzasadnione potrzebami państwa⁴³. Biorąc pod uwagę występującą klasyfikację zadań gminy, należy podkreślić, że z art. 3 ust 1 u.c.p.g wynika, że zadania dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi, które należą do szerokiego katalogu zadań z zakresu utrzymania czystości i porządku w gminach, mają charakter obowiązkowych zadań własnych. Przepisanie takiego charakteru prawnego tym zadaniom należy ocenić pozytywnie, bowiem ich realizacja przez gminę wpływa nie tylko na jakość życia jej mieszkańców, ale także na dbałość o stan środowiska naturalnego na jej terenie.

W u.c.p.g. unormowano m.in.: 1) zadania gminy oraz obowiązki właścicieli nieruchomości dotyczące utrzymania czystości i porządku; 2) warunki wykonywania działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów; 3) warunki udzielania zezwoleń podmiotom świadczącym usługi w zakresie uregulowanym w tej ustawie; 4) obowiązki wytwórców odpadów komunalnych w zakresie selektywnego zbierania tych odpadów⁴⁴. Nie zawiera jednak wskazany akt prawny bliższych wskazówek w zakresie sposobu wykonywania określonych w niej zadań, przy czym gminy posiadają ograniczone możliwości w zakresie swobody ich realizacji. Wynikające z u.c.p.g. zadania gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi można podzielić na zadania:

- 1) prawodawcze,
- 2) organizatorskie,
- 3) finansowe,
- 4) kontrolno-nadzorcze,
- 5) informacyjno-edukacyjne⁴⁵.

Za istotne należy uznać zadania o charakterze prawodawczym, które wiążą się z uchwalaniem gminnych aktów prawa miejscowego. Do ważniejszych uchwał podejmowanych przez radę gminy w sferze lokalnej gospodarki odpadami komunalnymi należą: 1) uchwała zawierająca regulamin utrzymania czystości i porządku w gminie; 2) uchwała określająca szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, w szczególności częstotliwość odbierania odpadów komunalnych od właściciela

⁴³ J. Korczak, *Zakres działania jednostek samorządu terytorialnego* [w:] *Prawo administracyjne. Zagadnienia ogólne i ustrojowe*, red. J. Blicharz, P. Lisowski, Warszawa 2022, s. 595.

⁴⁴ Zob. art. 1 u.c.p.g.

⁴⁵ A. Barczak, *Zagadnienia kompetencyjne samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska* [w:] *Zadania samorządu terytorialnego w ochronie środowiska*, A. Barczak, E. Kowalewska, Warszawa 2015, LEX/el.

nieruchomości i sposób świadczenia usług przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych; 3) uchwała, w której treści: a) dokonuje się wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustali stawkę takiej opłaty; b) ustala się stawkę opłaty za pojemnik lub worek o określonej pojemności, przeznaczony do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości⁴⁶. Poza wskazanymi uchwałami rada gminy dysponuje również możliwością podejmowania uchwał fakultatywnych o charakterze wiążącym⁴⁷.

Wydaje się, że instrumenty, którymi dysponuje gmina w zakresie zadań prawodawczych nie są wystarczające, aby w znaczący sposób ograniczyć ilość odpadów. Gminy związane są przepisami ustawowymi, w których treści brak jest upoważnienia do działania nakierowanego na ograniczanie przez nie ilości odpadów. Nawet jeżeli jakieś prawo ma zostać wdrożone, jak np. „dyrektywa plastikowa”, to najbardziej sprawczym podmiotem pozostaje ustawodawca, który poprzez implementowanie dyrektywy wdroży ją do prawa krajowego. Warto tutaj przytoczyć przypadek miasta Wałbrzycha, gdzie władze w drodze uchwały próbowały wdrożyć unijne przepisy i dzięki temu ograniczyć ilość odpadów plastikowych wytwarzanych w mieście⁴⁸. Ze względu na to, że brakowało odpowiednich regulacji prawnych na poziomie krajowym, WSA we Wrocławiu w wyroku z 24.06.2020 r., II SA/WR 180/2,0 stwierdził nieważność tej uchwały z uwagi na to, że rada gminy nie posiada możliwości wdrażania przepisów prawa UE, nawet jeśli ustawodawca pozostaje w tym zakresie opieszale⁴⁹.

Kolejno, zgodnie z art. 3, art. 6c i art. 6d u.c.p.g, do ważniejszych zadań organizatorskich gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi należą:

- 1) tworzenie warunków do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewnienie wykonania tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych;
- 2) zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami, lub wspólnych ze związkami metropolitalnymi instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, w tym instalacji komunalnych, o których mowa w art. 38b ust. 1 pkt 2 u.o.o.;

⁴⁶ Zob. art. 4, art. 6r ust. 3, art. 6k u.c.p.g.

⁴⁷ Zob. art. 6d ust. 2, art. 6c ust. 2, art. 6r ust. 4 u.c.p.g

⁴⁸ Zob. Uchwała nr XXV/251/20 Rady Miejskiej Wałbrzycha z 20.08.2020 r. w sprawie określenia zasad korzystania z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej w Gminie Wałbrzych służących ograniczeniu ilości odpadów pochodzących z tworzyw sztucznych (Dz. Urz. Woj. Doln. poz. 4916).

⁴⁹ Wyrok WSA we Wrocławiu z 20.10.2010 r., II SA/Wr 505/20, LEX nr 3366854.

- 3) obejmowanie właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnym;
- 4) zapewnienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych;
- 5) tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób umożliwiający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy;
- 6) zapewnienie zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami;
- 7) obowiązek zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy;
- 8) obowiązek udzielenia zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy albo zamówienia publicznego na odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów.

Natomiast zadania finansowe gminy związane są z pobieraniem opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Rada gminy, podejmując uchwałę w przedmiocie stawek opłaty za gospodarowanie odpadami, jest zobowiązana do dokonania rzetelnej i wnikliwej kalkulacji wysokości stawki, tak aby jednej strony zapewniać sprawne funkcjonowanie systemu odbioru odpadów na terenie gminy, z drugiej zaś nie powinna stanowić źródła dodatkowych zysków gminy⁵⁰. Finansowanie systemu oparte jest obecnie na publiczno-prawnej opłacie uiszczanej przez właściciela nieruchomości⁵¹. Środki z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, zgodnie z art. 6r ust. 1aa u.c.p.g., mają „charakter znaczony” i mogą być przeznaczone wyłącznie na cele określone w tej ustawie, czyli na sfinansowanie kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi⁵². Rada gminy samodzielnie decyduje zarówno o metodzie naliczania opłat, jak i o wysokości stawek. O ile wybrana przez gminę metoda powinna być jednakowa dla całej gminy, o tyle wysokość stawki może być różna w zależności od tego, czy odpady są zbierane w sposób selektywny, czy też ten obowiązek nie jest spełniany⁵³. Jak wskazuje się

⁵⁰ Zob. wyroki: WSA w Białymstoku z 6.11.2013 r. I SA/Bk 127/13, LEX nr 1404795; WSA w Gdańsku z 1.02.2022 r., I SA/Gd 1119/21, LEX nr 3307988; WSA w Olsztynie z 21.04.2021 r., I SA/Ol 134/21, LEX nr 3184600.

⁵¹ K. Wąsowicz, S. Famielec, M. Chełkowski, *Gospodarka odpadami komunalnymi we współczesnych miastach*, Kraków 2018, s. 129.

⁵² *Ibidem*, s. 130.

⁵³ M. Stachowicz, *Obowiązki gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi*, „Scientifica Academiae Ostroviensis. Sectio A: Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne” 2016, nr 7, s. 125.

w orzecznictwie wykazanie nawet jednego przypadku niedopełnienia obowiązku segregacji odpadów może skutkować podwyższeniem stawki opłaty⁵⁴.

Zadania tego rodzaju są źródłem problemów dla gmin, ponieważ często są one zmuszone z jednej strony podnosić stawki opłat za odpady, co uderza w mieszkańców, a z drugiej strony dopłacać do systemu gospodarowania odpadami. Wydaje się, że brakuje w tym zakresie odpowiednich rozwiązań prawnych, które pozwoliłyby rozszerzyć odpowiedzialność za finansowanie funkcjonowanie systemu również na producentów opakowań. Oczywiście jest, że faktycznie koszty zostałyby w ten sposób przerzucone na konsumenta, jednak ten poprzez dokonywanie wyborów podczas zakupów mógłby mieć wpływ na to jakie koszty ponosi w zakresie gospodarowania odpadami. Wprowadzanie rozszerzonej odpowiedzialności producentów z pewnością poskutkowałoby ograniczeniem produkcji zbędnych opakowań.

Do zadań kontrolno-nadzorczych gminy w sferze gospodarowania odpadami komunalnymi należy nadzorowanie gospodarowania nimi. Zadania te mają na celu poprawienie efektywności działań podejmowanych zarówno przez właścicieli nieruchomości, jak i przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli⁵⁵. Z kolei zadania informacyjno-edukacyjne gminy w omawianej sferze obejmują prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, a także udostępnianie na stronie internetowej urzędu gminy oraz w sposób zwyczajowo przyjęty informacji, np. o podmiotach odbierających odpady komunalne, punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych i osiągniętym przez gminę oraz podmioty odbierające odpady komunalne na podstawie umowy z właścicielem nieruchomości wymaganym poziomie przygotowania do ponownego użycia, recyklingu i poziomie składowania. Do zadań tego rodzaju należy zaliczyć także dokonywanie corocznej analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi w celu weryfikacji możliwości technicznych i organizacyjnych gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi⁵⁶. Celem wyżej wymienionych działań jest głównie kształtowanie postaw proekologicznych oraz promowanie zmian ludzkich zachowań na takie, które będą uwzględniały troskę o środowisko naturalne⁵⁷.

⁵⁴ Zob. wyroki: WSA w Gdańsku z 23.11.2022 r. I SA/Gd 707/22, LEX nr 3440134; NSA z 16.06. 2022 r., III FSK 4968/21, CBOSA; WSA w Szczecinie z 4.03.2021 r., I SA/Sz 978/20, CBOSA.

⁵⁵ A. Barczak, *op. cit.*

⁵⁶ Zob. art. 3 ust 2 pkt 8, 9, 10 u.c.p.g

⁵⁷ A. Barczak, *op. cit.*

Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi, zgodnie z art. 9tb ust 1 u.c.p.g, jest sporządzana na podstawie sprawozdań złożonych przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, podmioty prowadzące punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych, podmioty zbierające odpady komunalne, informacji przekazanych przez prowadzących instalacje komunalne oraz na podstawie rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi oraz innych dostępnych danych o czynnikach wpływających na koszty systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Analiza obejmuje m.in.: możliwości przetwarzania niesegregowanych odpadów komunalnych, potrzeby inwestycyjne związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi, koszty poniesione w związku z poszczególnymi etapami gospodarowania odpadami czy ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie gminy, w związku z czym dostarcza wielu informacji z zakresu gospodarki odpadami. Jej dokonywanie umożliwia gminom pozyskiwanie informacji na temat zachodzącego w niej procesu gospodarowania odpadami komunalnymi. Celem zadań informacyjno-edukacyjnych jest poprawienie jakości segregacji odpadów poprzez kształtowanie u mieszkańców proekologicznych postaw i nawyków oraz uświadamiania ich o sposobach właściwego pozbywania odpadów.

5. Wnioski

Podsumowując przeprowadzone rozważania, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na zakres i różnorodność zadań, których obowiązek realizacji został nałożony na gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Być może to właśnie przez wielość zadań, jakie zostały we wskazanym zakresie powierzone gminom do wykonywania, system gospodarki odpadami komunalnymi wciąż nie działa w pełni prawidłowo i potrzebne jest rozciągnięcie odpowiedzialności za jego działanie również na inne podmioty, czyli producentów opakowań i towarów. Dopiero, gdy producenci zostaną włączeni finansowo i organizacyjnie w system gospodarowania odpadami zacznie towarzyszyć im refleksja czy faktycznie niezbędne jest używanie tak dużej ilości opakowań plastikowych. Rozwiązaniem, które z pewnością przyczyni się do odciążenia samorządów jest system kaucyjny, który zgodnie z zapowiedziami rządu ma zostać stopniowo wprowadzany

od 2023 r.⁵⁸ Opublikowany w czerwcu 2018 r. Raport Najwyższej Izby Kontroli pt. „Realizacja zadań gminy w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych” również potwierdza, że system gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie nie działa w sposób zadowalający⁵⁹. Gminy osiągnęły co prawda wymagane poziomy recyklingu i stworzyły warunki do funkcjonowania systemu, tj. zorganizowały selektywną zbiórkę odpadów, jednak nie spowodowało to osiągnięcia zasadniczych celów reformy systemu gospodarki odpadami komunalnymi. Nie udało się bowiem wyeliminować wszystkich źródeł nieszczelności tego systemu, skutkujących problemami tzw. „dzikich wysypisk”, jak również nie doprowadzono do zbilansowania przychodów i kosztów funkcjonowania systemu. Nie udało się też stworzyć systemu uzyskiwania rzetelnych danych sprawozdawczych o osiągniętych poziomach recyklingu. Głównymi przyczynami tego stanu rzeczy były nieprawidłowości polegające na braku identyfikacji wszystkich właścicieli nieruchomości zobowiązanych do ponoszenia opłaty za gospodarowanie odpadami, zaniechania bezpośredniej kontroli przedsiębiorców odbierających odpady i właścicieli nieruchomości, a także nierzetelne prowadzenie ewidencji umów na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości nieobjętych gminnym systemem gospodarowania odpadami. Gminom brakuje również kompetencji prawodawczych, ponieważ nie mają możliwości samodzielnie wdrażać rozwiązań, dzięki którym ilość odpadów mogłaby zostać ograniczona.

Ilość odpadów komunalnych może być zmniejszana poprzez przyjmowanie ustaw ograniczających ich wytwarzanie, ale także przez edukowanie społeczeństwa o zasadach prawidłowej ich segregacji, jak też wdrażanie proekologicznych nawyków, np. picia wody z kranu czy wybierania produktów wielorazowych.

Summary

Municipality waste management as a municipality public task. Selected issues.

The aim of the article is to distinguish and analyse the tasks of the municipality in the field of municipal waste management. This will make it possible to answer questions on the scope and ways of implementing these tasks. The concept of municipal waste and an attempt at its

⁵⁸ *Rząd wprowadza system kaucyjny w Polsce. Poznaliśmy szczegóły*, <https://businessinsider.com.pl/twoje-pieniadze/rzad-wprowadza-system-kaucyjny-w-polsce-poznalismy-szczegoly/r1epc41> [dostęp: 26.11.2022]

⁵⁹ Najwyższa Izba Kontroli, *Realizacja zadań gminy w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych*, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,17226,vp,19793.pdf> [dostęp: 03.01.2022].

classification will be provided. This will lead to conclusions on the legal regulations determining the municipality's tasks in the indicated area. In the publication, the dogmatic method of research will be provided.

Ewelina Popiół

Studentka I roku Administracji II stopnia i II roku Zarządzania Migracjami na Uniwersytecie Wrocławskim. Seminarzystka w Instytucie Nauk Administracyjnych. Członkini Koła Naukowego Samorządu Terytorialnego im. Tadeusza Bigo. Zainteresowania naukowe autorki koncentrują się wokół prawa ochrony środowiska i prawa energetycznego.

Bibliografia

Literatura

1. Albin A., *Gmina w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi*, Wrocław 2018.
2. Barczak A., *Zagadnienia kompetencyjne samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska* [w:] *Zadania samorządu terytorialnego w ochronie środowiska*, A. Barczak, E. Kowalewska, Warszawa 2015.
3. Boć J., Nowacki K., Samborska-Boć E., *Ochrona środowiska*, Wrocław 2008.
4. Bokiej-Karciarz M., Karciarz M., *Pojęcie, istota i cel raportu* [w:] *Raport o stanie gminy, powiatu, województwa*, M. Bokiej-Karciarz, M. Karciarz, Warszawa 2019.
5. Całka E., *Zasada pierwszeństwa w prawie Unii Europejskiej. Wybrane problemy*, "Studia Iuridica Lublinensia" 2016, nr 1.
6. Działocha K., Łukaszczyk A. *Komentarz do art. 86* [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, LEX/el.
7. Florczak-Wątor M., *Komentarz do art. 5, Komentarz do art. 74* [w:] *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, Legalis.
8. Florczak-Wątor M., *Komentarz do art. 74* [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019, LEX/el.
9. Górski M., *Usuwanie odpadów*, Warszawa 2021.
10. Kierzkowska J. S., *System przepisów o odpadach* [w:] *Prawo ochrony środowiska*, red. M. Górski, Warszawa 2021.

11. Korczak J., *Zakres działania jednostek samorządu terytorialnego* [w:] *Prawo administracyjne. Zagadnienia ogólne i ustrojowe*, J. Blicharz, P. Lisowski (red.), Warszawa 2022.
12. *Prawo o odpadach. Wybrane problemy*, red. B. Rakoczy, Warszawa 2019.
13. Radecki W., *Ustawa o odpadach. Komentarz*, Warszawa 2008.
14. Rosik-Dulewska Cz., *Podstawy gospodarki odpadami*, Warszawa 2015.
15. Sobczak J., *Standardy unijne gospodarki odpadami*, [w:] *Zadania jednostek samorządu terytorialnego z zakresu ochrony środowiska. Wybrane zagadnienia*, red. H. Izdebski, E. Mreńca, P. Zientarski, Warszawa 2020.
16. Stachowicz M., *Obowiązki gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi*, „Scientifica Academiae Ostroviensis. Sectio A: Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne” 2016.
17. Tuleja P., *Komentarz do art.5* [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, P. Czarny P., M. Florczak-Wątor, B. Naleziński, P. Radziejewicz, P. Tuleja, LEX/el.
18. Wasilewski A., *Podstawowe zasady gospodarki odpadami*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2008, nr 8.
19. Wąsowicz W., Famielec S., Chełkowski M., *Gospodarka odpadami komunalnymi we współczesnych miastach*, Kraków 2018.
20. Zębek E., *Gospodarowanie odpadami na tle regulacji prawno-administracyjnych* [w:] *Prawo i ochrona środowiska – prawne, ekonomiczne i techniczne aspekty ochrony środowiska naturalnego*, U. Szymańska, E. Zębek, Olsztyn 2010.

Akty prawne

Prawo Unii Europejskiej

1. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.).
2. Traktat o Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 ze zm.).
3. Dyrektywa Rady z 15.07.1975 r. w sprawie odpadów (Dz.Urz. UE L.1975.194.39).
4. Dyrektywa Rady z 26.04.1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz.Urz. UE L.1999.182.1).
5. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 19.11.2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy Dz.Urz. UE L.2008.312.3).

6. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.11.2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (Dz.Urz. UE L.2010.334.17).
7. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z 5.06.2019 r. w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko (Dz.Urz. UE L.2019.155.1).

Prawo krajowe

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
2. Ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.).
3. Ustawa z 13.09.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2022 r., poz. 1297).
4. Ustawa z 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1973 ze zm.).
5. Ustawa z 14.12.2020 r. o odpadach (Dz.U. z 2022 r., poz. 699 ze zm.).
6. Ustawa z 12.03.2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. poz. 583 ze zm.).
7. Rozporządzenie Ministra Klimatu z 2.01.2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. poz. 10).

Uchwała nr XXV/251/20 Rady Miejskiej Wałbrzycha z 20.08.2020 r. w sprawie określenia zasad korzystania z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej w Gminie Wałbrzych służących ograniczeniu ilości odpadów pochodzących z tworzyw sztucznych (Dz.Urz. Woj. Doln. poz. 4916).

Orzecznictwo

1. Wyrok NSA z 7.06.2022 r., III OSK 5127/21, LEX nr 3352756.
2. Wyrok NSA z 16.06.2022 r., III FSK 4968/21, CBOSA.
3. Wyrok WSA w Białymstoku z 6.11.2013 r. I SA/Bk 127/13, LEX nr 1404795.
4. Wyrok WSA we Wrocławiu z 24.06.2020 r., II SA/Wr 505/20, LEX nr 3366854.
5. Wyrok WSA w Olsztynie z 21.04.2021 r., I SA/Ol 134/21, LEX nr 3184600.
6. Wyrok WSA w Szczecinie z 4.03.2021 r., I SA/Sz 978/20, CBOSA.
7. Wyrok WSA w Gdańsku z 1.02.2022 r., I SA/Gd 1119/21, LEX nr 3307988.

Źródła internetowe

1. Eurostat, *Generation of municipal waste per capita*, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cej_pc031/default/table?lang=en.
2. Eurostat, *Municipal waste generation up to 505 kg per person*, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20220214-1>.
3. GUS, *Ochrona środowiska w 2021*, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5484/12/4/1/ochrona_srodowiska_w_2021_r.pdf.
4. *Informacja statystyczna za okres styczeń - wrzesień 2022 r.*, <https://strazgraniczna.pl/download/1/29982/Informacjastatystycznazaokresstyczen-wrzesien2022r.pdf>.
5. Najwyższa Izba Kontroli, *Realizacja zadań gminy w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych*, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,17226,vp,19793.pdf>.
6. Objasnienia prawne Ministra Klimatu wydane na wniosek Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, na podstawie art. 33 ustawy z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców, dotyczące stosowania przepisów art. 50 ustawy z 14.12.2012 r. ustawy o odpadach w zakresie obowiązku uzyskania wpisu w Rejestrze-BDO przez wytwórców odpadów będących mikroprzedsiębiorcami, małymi lub średnimi przedsiębiorcami, <https://rzecznikmsp.gov.pl/objasnienia-prawne-w-sprawie-bdo/>.
7. World Happiness Report 2021, <https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2021/WHR+21.pdf>.
8. *Oplaty za śmieci znowu idą w górę. Podwyżki nawet o 40 procent*, <https://www.portalsamorzadowy.pl/gospodarka-komunalna/oplaty-za-smieci-znowu-ida-w-gore-podwyzki-nawet-o-40-procent,410327.html>.
9. *Rząd wprowadza system kaucyjny w Polsce. Poznaliśmy szczegóły*, <https://businessinsider.com.pl/twoje-pieniadze/rzad-wprowadza-system-kaucyjny-w-polsce-poznalismy-szczegoly/r1epc41>.